

Sygn. akt I ACa 761/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Małgorzata Wolczańska (spr.)
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta SO del. Katarzyna Sidyk
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa E. D. (1)

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S.

o uchylenie uchwały

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 21 maja 2013 r., sygn. akt I C 483/12

1) oddala apelację;

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanej 135 (sto trzydzieści pięć) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 761/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo E. D. (1) skierowane przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. o uchylenie uchwały Rady Nadzorczej Spółdzielni z dnia 20 grudnia 2011r. nr (...) o wykluczeniu powódki ze Spółdzielni oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd ten ustalił, że na podstawie umowy z dnia 23 czerwca 2003r. pozwana ustanowiła na rzecz powódki powyższe spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w S..

Zgodnie z § (...) ust. (...) statutu pozwanej Spółdzielni uchwałę w sprawie wykluczenia lub wykreślenia członka podejmuje Rada Nadzorcza.

Podczas posiedzenia Rady Nadzorczej pozwanej Spółdzielni w dniu 20 grudnia 2011r. podjęto uchwałę nr (...) w przedmiocie wykluczenia powódki z grona członków Spółdzielni. Na posiedzeniu tym powódka nie była obecna. W treści uchwały wskazano, iż wykluczenia dokonano na wniosek Zarządu pozwanej Spółdzielni, a jako podstawę wykluczenia powołano uporczywe naruszenie § (...) pkt (...), (...), (...) Statutu pozwanej, a w szczególności uchylanie się od wykonywania zobowiązań finansowych wobec Spółdzielni. W uchwale wskazano okoliczność, iż na pisemną prośbę powódki umożliwiono jej spłatę zadłużenia, warunkowo zawieszając wykluczenie do czasu uregulowania zadłużenia. Uchwała zawierała pouczenie, iż powódce przysługuje prawo wniesienia odwołania od uchwały do najbliższego Walnego Zgromadzenia, w terminie 30 dni od doręczenia zawiadomienia o wykluczeniu.

Pismem z dnia 22 kwietnia 2011r. złożonym w imieniu powódki oraz M. M., ta ostatnia, poinformowała Prezesa Zarządu pozwanej by wszelką korespondencję pozwana kierowała na adres: S., ul. (...). Zawiadomienie o wykluczeniu powódki z grona członków pozwanej Spółdzielni wraz z samą uchwałą wykluczającą powódkę, wysłano na wskazany wyżej adres. Korespondencję tę odebrała córka powódki M. M. w dniu 27 grudnia 2011r. Na zwrotnym potwierdzeniu odbioru przesyłki pod podpisem odbiorcy, w nawiasie wpisano nazwisko (...), jednakże zapis ten nie stanowił podpisu powódki.

Córka powódki M. M. zamieszkiwała w lokalu przy ul. (...) w S. do czasu pożaru, który miał miejsce w tym mieszkaniu w marcu 2011r. Wówczas przeprowadziła się ona do mieszkania swojej przyjaciółki, mieszczącego się pod adresem: ul. (...) S.. M. M. nie przekazała powódce korespondencji zawierającej uchwałę o wykluczeniu ze Spółdzielni z dnia 20 grudnia 2011r. Powódka nigdy nie mieszkała w mieszkaniu przy ul. (...) w S.. Zamieszkiwała ona w mieszkaniu należącym do jej znajomych przy ul. (...) w S.. Po otrzymaniu przez powódkę wiadomości o pozwie dotyczącym eksmisji przed Sądem Rejonowym w Sosnowcu, udała się ona w czerwcu 2012r. po poradę prawną do kancelarii prawniczej.

Pozwana Spółdzielnia złożyła przeciwko powódce E. D. (1), M. M. i A. M. pozew o eksmisję z lokalu przy ul. (...) w S. w Sądzie Rejonowym w Sosnowcu. Do pozwu dołączono odpis uchwały Rady Nadzorczej pozwanej nr (...) z dnia 20 grudnia 2011r. w przedmiocie wykluczenia powódki z grona członków pozwanej Spółdzielni. Odpis pozwu wraz z załącznikami, w tym odpisem powyższej uchwały, powódka odebrała w dniu 27 kwietnia 2012r.

W oparciu o powyższe ustalenia uznał Sąd pierwszej instancji, że uprawnienie powódki do wystąpienia z roszczeniem o uchylenie powyższej uchwały wnika z art. 24 § 6 ustawy z dnia 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2003r., Nr 188, poz. 1848, tekst jednolity), przy czym z uprawnienia tego członek spółdzielni może skorzystać w terminie sześciu tygodni od dnia doręczenia mu uchwały z uzasadnieniem, który jest nieprzywracalnym terminem prawa materialnego.

Przywołując treść art. 61 § 1 kc, Sąd ten stwierdził, że doręczenie zaskarżonej uchwały w dniu 27 grudnia 2011r. córce powódki M. M., która zamieszkiwała pod adresem wskazanym jako adres do doręczeń, było skuteczne bez względu na to, czy przekazała ona przesyłkę powódce. Wobec powyższego od tego dnia rozpoczął bieg sześciotygodniowy termin o którym mowa w art. 24 § 6 pkt 2 ustawy Prawo spółdzielcze i upłynął on bezskutecznie w dniu 8 lutego 2012r. Z uwagi zaś na fakt, że pozew został wniesiony dopiero w dniu 25 czerwca 2012r., powództwo winno zostać oddalone jako zainicjowane po upływie prawem przepisane terminu.

Sąd pierwszej instancji rozważył również kwestię zachowania przez powódkę owego terminu, zakładając nieskuteczność doręczenia córce powódki zaskarżonej uchwały. Uznał w tym względzie, że w dniu 27 kwietnia 2012r. powódka podjęła korespondencję skierowaną do niej przez Sąd Rejonowy w Sosnowcu (sygn. akt I C 429/12), a zawierającą pozew Spółdzielni o eksmisję wraz z odpisem zaskarżonej uchwały (stanowiącej załącznik do pozwu), a zatem w tym najpóźniej dniu doręczono jej uchwałę, której prawidłowość kwestionuje. Gdyby liczyć sześciotygodniowy termin dla zaskarżenia uchwały od wskazanej daty, to upłynąłby on w dniu 9 czerwca 2012r. Nawet

więc wówczas powódka nie zachowałaby terminu do jej zaskarżenia, skoro pozew w sprawie niniejszej nadany został dopiero w dniu 25 czerwca 2012r.

Następnie przeanalizował Sąd pierwszej instancji złożony wraz z pozvem wniosek o przywrócenie terminu do zaskarżenia uchwały, uznając że nie mógł on podlegać odrębnemu merytorycznemu rozpoznaniu, jedynie bowiem terminy prawa procesowego mogą być przywracane, a powyższy termin jest terminem prawa materialnego, dla którego zarówno ustawa Prawo spółdzielcze jak i inne regulacje prawnomaterialne nie przewidują instytucji przywrócenia terminu. Niemniej jednak w myśl stosowanego odpowiednio art. 42 § 8 ustawy Prawo spółdzielcze na podstawie odesłania zawartego w art. 24 § 6 pkt 2 tej ustawy sąd może nie uwzględnić upływu terminu do zaskarżenia uchwały jeżeli utrzymanie jej w mocy wywołałoby dla członka szczególnie dotkliwe skutki, a opóźnienie w jej zaskarżeniu jest usprawiedliwione okolicznościami i nie jest znaczne.

Biorąc pod uwagę powyższą regulację, Sąd przyjął, iż powódka nie spełniła przesłanek umożliwiających nieuwzględnienie upływu terminu do zaskarżenia uchwały. Konsekwencją wykluczenia powódki z pozwanej Spółdzielni jest utrata spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu przy ul. (...), jednak jak wynikało z poczynionych w sprawie ustaleń powódka nigdy nie mieszkała w tym lokalu i to zarówno przed mającym tam miejsce pożarem jak i po nim, w związku z czym lokal ten nie był powódce niezbędny dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Jako iż powódka utraciła lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego, a prawo to jest niezbywalne, więc nie można również mówić, że utraciła wartościowe prawo, które mogła zyskownie sprzedać. Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd przyjął, iż nie zachodzą podstawy do wnioskowania, iż utrzymanie zaskarżonej uchwały w mocy wywołuje dla powódki szczególnie dotkliwe skutki.

O kosztach procesu orzeczono po myśli art. 98 § 1 kpc w zw. z § 11 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002r., Nr 163, poz. 1349 z późniejszymi zmianami).

Apelację od powyższego wyroku wniosła powódka E. D. (1). Skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 233 kpc poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, a szczególnie niewzięcie pod uwagę opinii biegłego grafologa oraz przyjęcie, że powódka zapoznała się z korespondencją kierowaną przez pozwaną zarówno dnia 27 grudnia 2011r. jak i 27 kwietnia 2012r., podczas gdy powódka nie odebrała tych przesyłek i nie zostały jej one przekazane przez córkę M. M., art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 328 § 2 kpc poprzez nierozważenie całokształtu materiału dowodowego, zwłaszcza nieprzedstawienia przez Sąd stanowiska co do stanu zdrowia psychicznego M. M., która w okresie od listopada do grudnia 2011r. znajdowała się pod wpływem silnych leków psychotropowych stosowanych w leczeniu depresji, art. 102 kpc poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji obciążenie powódki kosztami wynagrodzenia biegłego grafologa, który potwierdził prezentowane przez powódkę stanowisko. Zarzuciła również błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że oświadczenie złożone przez M. M. wskazujące pozwaną adres powódki dla doręczeń było skuteczne również wobec powódki, pomimo braku umocowanie składającej oświadczenie do składania jakichkolwiek oświadczeń woli w imieniu powódki oraz naruszenie prawa materialnego, a to art. 24 § 6 pkt 2 w zw. z art. 42 § 8 ustawy z dnia 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze poprzez ich niezastosowanie i błędne przyjęcie, że powódka nie spełnia przesłanek umożliwiających nieuwzględnienie upływu terminu do zaskarżenia uchwały i jednocześnie uznanie, że pozbawienie powódki spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu nie wywołało dotkliwych dla niej skutków.

W oparciu o tę podstawę skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i uchylenia uchwały Rady Nadzorczej Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. z dnia 20 grudnia 2011r nr (...) ewentualnie jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Wniosła również o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w S. wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Istota powstałego pomiędzy stronami sporu sprowadzała się do dwóch zasadniczych kwestii, mianowicie do oceny zachowania przez powódkę sześciotygodniowego terminu z art. 24 § 6 pkt 2 ustawy z dnia 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze, przewidzianego dla wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały organu rady nadzorczej spółdzielni o wykluczeniu członka ze spółdzielni oraz do analizy istnienia przesłanek nieuwzględnienia upływu tego terminu, wymienionych w przepisie art. 42 § 8 tejże ustawy.

Wbrew zarzutowi apelacji Sąd pierwszej instancji prawidłowo i wyczerpująco ustalił stan faktyczny sprawy, nie naruszając przy tym przyznanego mu z mocy art. 233 § 1 kpc uprawnienia do swobodnej oceny dowodów. Ustalenia tego Sądu odnośnie do przebiegu postępowania wewnątrzspółdzielczego, daty i treści uchwały o wykluczeniu powódki z członków Spółdzielni, daty i miejsca doręczenia uchwały powódce oraz stosunków rodzinnych powódki, choroby jej córki M. M., a także faktu ich oddzielnego zamieszkiwania, Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, albowiem znajdują one potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Korekty jedynie wymagają ustalenia Sądu Okręgowego co do kwestii ważności nabycia przez powódkę przedmiotowego prawa do lokalu. Przy czym rozważania w tym przedmiocie będą poczynione w dalszej części uzasadnienia.

Wskazać natomiast w tym miejscu trzeba, że odnośnie do pierwszej wymienionej powyżej kwestii spornej (skuteczności doręczenia powódce uchwały nr (...) pozwanej) zarzuty apelacji zmierzają do wykazania, że córka powódki M. M. nie posiadała umocowania do wskazania w imieniu powódki jej adresu dla doręczeń pozwanej Spółdzielni, co ta bez jej zgody uczyniła pismem z dnia 22 kwietnia 2011r. (k. – 8).

Po pierwsze, zarzut ten zgłoszony został po raz pierwszy w postępowaniu apelacyjnym i choćby z tej przyczyny skutku donieść nie może (art. 381 kpc). Powódka w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji konsekwentnie przeczyła jedynie, by M. M. przekazała jej korespondencję pochodzącą od pozwanej, a zawierającą kwestionowaną uchwałę.

Po drugie, okoliczności sprawy niniejszej jak i zawisłej przed Sądem Rejonowym w Sosnowcu (sygn. akt I C 429/12) nie pozostawiają wątpliwości co do istnienia upoważnienia M. M. do podania pozwanej Spółdzielni adresu dla doręczeń jej matki. Zarówno z pozwu w rozpoznawanej sprawie oraz z pisma procesowego pozwanej E. D. (1)z dnia 7 sierpnia 2012r. w sprawie o eksmisję wynika, że to z woli powódki jej córka wskazała Spółdzielni nowy adres dla doręczeń korespondencji kierowanej zarówno do powódki oraz jej córki i wnuczki (k. 5v. akt o sygn. I C 483/12 oraz k. 57v. akt o sygn. I C 429/12), które to oświadczenie znalazło wyraz w piśmie z dnia 22 kwietnia 2011r. skierowanym przez M. M. do Prezesa pozwanej. W piśmie tym jako adres do doręczeń wskazano ul. (...) w S., na który pozwana skierowała przesyłkę zawierającą kwestionowaną w toku niniejszej sprawy uchwałę. Dodatkowo podkreślić trzeba, że pełnomocnictwo do złożenia oświadczenia o adresie dla doręczeń mocodawcy nie wymaga żadnej formy szczególnej, a zatem może ono zostać złożone ustnie lub per facta concludentia (art. 60 kc).

Z uwagi zatem na uznanie, że powódka udzieliła swojej córce umocowania do podania Spółdzielni jej nowego adresu do doręczeń, stwierdzić należy, że doręczenie przez pozwaną na tak wskazany adres korespondencji zawierającej uchwałę nr (...) z dnia 20 grudnia 2011r., było skuteczne i to nawet pomimo tego, że jej odbiór został potwierdzony przez M. M. (oryginał dowodu doręczenia, k. – 102, opinia biegłego grafologa, k. 110 – 113). Podzielając rozważania Sądu pierwszej instancji dotyczące regulacji z art. 61 § 1 kc w zw. z art. 139 § 1 kpc i jej zastosowania w rozpoznawanej sprawie, stwierdzić trzeba, że datą doręczenia powódce treści zaskarżonej uchwały był dzień 27 grudnia 2011r. i był to początkowy dzień biegu sześciotygodniowego terminu do skorzystania z sądowej kontroli prawidłowości uchwały o wykluczeniu członka ze spółdzielni. Skuteczności doręczenia w przewidziany wyżej sposób nie podważa fakt, że M. M. nie przekazała matce rzeczony przesyłki, skoro adres na który ją doręczono został (za pośrednictwem córki) naprowadzony pozwanej przez powódkę, a osoba dorosła winna prowadzić swoje sprawy, wykazując przy tym minimum staranności.

Trafnie w tych okolicznościach uznał Sąd pierwszej instancji, że wniesienie pozwu dopiero w dniu 27 czerwca 2012r. było spóźnione, a powództwo z tej przyczyny nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odnosząc się do drugiej (i eksponowanej w apelacji) kwestii wystąpienia przesłanek do zastosowania dobrodziejstwa z art. 42 § 8 ustawy z dnia 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze, stwierdzić przyjdzie, że zarzuty apelacji również i w tym zakresie okazały się bezzasadne.

Wskazany przepis wymienia trzy przesłanki, których kumulatywne współistnienie prowadzić może do nieuwzględnienia przez sąd upływu sześciotygodniowego terminu – utrzymanie w mocy uchwały wywoływałoby szczególnie dotkliwe skutki, opóźnienie nie jest nadmierne i jest usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami.

W rozpoznawanej sprawie zachodzi tylko jeden ze wskazanych warunków, tj. nienadmierność opóźnienia (wynoszące w istocie nieco ponad 4 miesiące i dwa tygodnie), natomiast pozostałych przesłanek powódka nie wykazała.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego podpis złożony ((...)) jako podpis osoby nabywającej spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w S. nie pochodzi od powódki, a został nakreślony przez jej córkę (zeznania powódki E. D. (1), k. 105 – 106v.). Wobec faktu, że z uwagi na brzmienie art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013r., Nr 1222, tekst jednolity) w brzmieniu obowiązującym w chwili zawarcia przez pozwaną „umowy nr (...) o spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego” z dnia 23 czerwca 2003r., prawo to powstaje z chwilą zawarcia między członkiem a spółdzielnią umowy o ustanowienie spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu, a umowa ta powinna zostać zawarta – pod rygorem nieważności – w formie pisemnej, umowa niepodpisana przez jedną ze stron (co ma miejsce w niniejszej sprawie) jest nieważna i jako taka nie może stanowić podstawy nabycia tego prawa przez członka spółdzielni. O tyle też należy skorygować ustalenia Sądu Okręgowego, co do przysługiwania powódce spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego znajdującego się w zasobach pozwanej spółdzielni.

Wobec powyższego nie sposób podzielić wyrażonej w apelacji argumentacji, iż wykluczenie powódki z grona członków Spółdzielni prowadzące w konsekwencji do utraty przez nią lokatorskiego prawa do lokalu wywołuje szczególnie dotkliwe skutki dla powódki, skoro w istocie prawo to nigdy jej nie przysługiwało.

Wyniki przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji postępowania dowodowego nie dały również podstawy do uznania, że opóźnienie z wytoczeniem stosownego powództwa było usprawiedliwione wyjątkowymi okolicznościami. Skarżąca przeczy temu, by jej córka M. M., która odebrała przesyłkę z uchwałą pozwanej o wykluczeniu powódki, przekazała jej tę korespondencję, a to z uwagi na występowanie u niej choroby afektywnej dwubiegunowej, depresji, stanu stresu pourazowego (wywołanego pożarem mieszkania w dniu 29 marca 2011r.) i znajdowania się pod wpływem leków psychotropowych. Przypominając jedynie o irrelevantności powyższych okoliczności dla skuteczności doręczenia przesyłki, dodatkowo – w kontekście brzmienia art. 42 § 8 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych – stwierdzić należy, że stan chorobowy córki sam w sobie nie stanowi wyjątkowej okoliczności usprawiedliwiającej opóźnienie. W ocenie Sądu Apelacyjnego powódka mając świadomość choroby córki wykazała znaczną niedbałość, powierzając jej podejmowanie ważnych decyzji odnośnie do lokalu, który jak do tej pory sądzono, został przyznany skarżącej w zasobach pozwanej Spółdzielni. Na nią przerzuciła obowiązek dbałości o lokal, regulowania związanych z jego użytkowaniem należności, w końcu jej powierzyła zadanie przekazania informacji pozwanej o nowym adresie powódki dla doręczeń oraz związane z nim odbieranie kierowanej do powódki korespondencji. Powódka nie stawiała się również w celu podpisania umowy z dnia 23 czerwca 2003r. o istotnym znaczeniu dla realizacji potrzeb mieszkaniowych samej powódki jak i jej rodziny. Umowę tę podpisała córka, fałszując podpis skarżącej.

Stwierdzić zatem trzeba, że okoliczności, na które powołuje się skarżąca i mające w jej ocenie usprawiedliwić uchybienie terminowi, są dla niej obciążające i wskazują na brak staranności w prowadzeniu własnych spraw.

Z tych względów za prawidłowe uznać należało stanowisko Sądu pierwszej instancji o uwzględnieniu upływu sześciotygodniowego terminu z art. 24 § 6 pkt 2 ustawy Prawo spółdzielcze i oddaleniu z tego powodu powództwa.

Również zaskarżone w apelacji rozstrzygnięcie tego Sądu o kosztach procesu (a w zasadzie obciążenie kosztami obejmującym wynagrodzenie biegłego grafologa za sporządzenie opinii w wyniku uwzględnienia wniosku pozwanego) nie mogło zostać w postępowaniu apelacyjnym zmienione. O kosztach procesu sąd orzeka globalnie, stosując jedną z wymienionych w Kodeksie postępowania cywilnego zasad. Sąd pierwszej instancji zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 kpc zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, który powódka przegrała, całością poniesionych przez pozwaną kosztów (w tym wspomnianym wynagrodzeniem) obciążył powódkę. Bez znaczenia jest przy tym fakt, iż o przeprowadzenie tego dowodu wnioskowała pozwana. Ma to jedynie znaczenie przy zobowiązaniu danej strony procesu do uiszczenia stosownej zaliczki na przeprowadzenie tego dowodu, natomiast zaliczki już uiszczone podlegają rozliczeniu zgodnie z zasadami rządzącymi zwrotem kosztów postępowania jako koszty poniesione.

Z tych wszystkich względów apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu, o czym z mocy art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego podyktowane zostało normą z art. 98 § 1 kpc w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002r., Nr 163, poz. 1349 z późniejszymi zmianami).